



BEVEZETÉS A BÜNTETŐ ANYAGI JOGBA

Olvasólecke

Olvasólecke hossza: 15 perc

Dr. Molnár Erzsébet
adjunktus
SZTE ÁJTK
Bűnügyi Tudományok Intézete

molnare@juris.u-szeged.hu

Skype:
live:.cid.d9241ebc9380219c

BEVEZETÉS A JOGELLENESSÉG TANÁBA. JOGOS VÉDELEM

I. A JOGELLENESSÉG

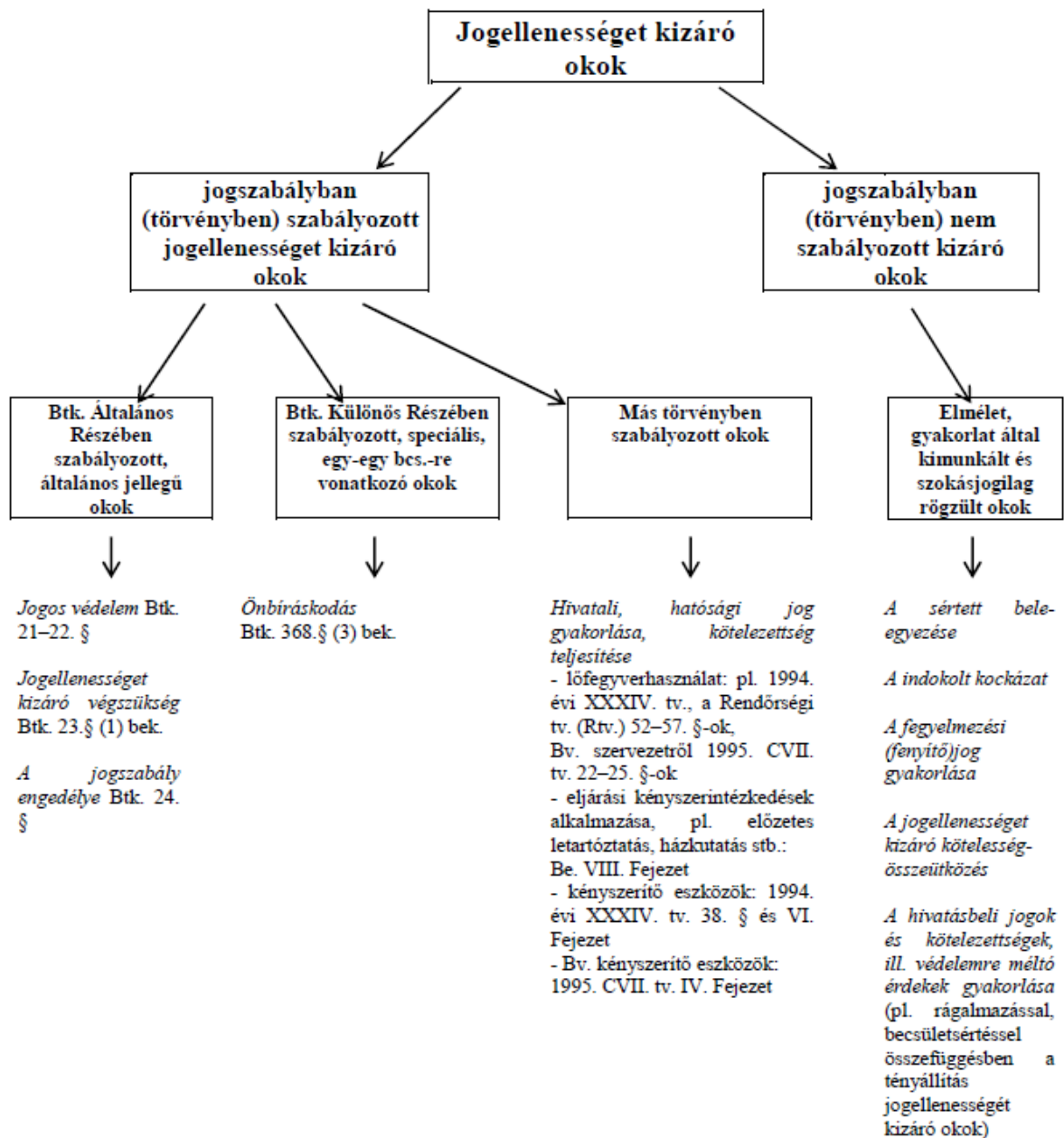
Bűncselekmény az a cselekmény, amely tényállásszerű, jogellenes és bűnös. Amennyiben a cselekmény tényállásszerű, úgy tovább kell lépni, és meg kell vizsgálni, hogy egyúttal a jogellenesség kritériuma is fennáll-e. Jogellenes a cselekmény formailag, ha a Btk.-ban meghatározott valamely törvényi tényállásba ütközik, materiálisan pedig akkor, ha a tényállást kimerítő magatartás valamilyen jogi tárgyat, védendő érdeket sért vagy veszélyeztet. A jogellenességhez mind a formális, mind pedig a materiális feltételnek fenn kell állnia. Emellett csak akkor lesz jogellenes a cselekmény, ha nem áll fenn jogellenességet kizáró ok.

Az alábbiakban a jogellenességet kizáró okok rendszerével ismerkedhetnek meg. Részletesebben foglalkozunk a jogos védelemmel, valamint a jogszabály engedélyével.

II. JOGELLENESSÉGET KIZÁRÓ OKOK RENDSZERE

A jogellenességet kizáró a tényállásszerű magatartás jogellenességét zárják ki. Ez azt jelenti, hogy amennyiben ezen okok valamelyike fennáll, a kifejtett magatartás, cselekmény nem lesz bűncselekmény.

Az alábbiakban láthatják a jogellenességet kizáró okok rendszerét:



Forrás: Nagy Ferenc: A magyar büntetőjog általános része. HVG Orac. Budapest, 2010. 139.

P.

A szokásjogi úton szabályozott jogellenességet kizáró okok olyan okok, amelyek semmilyen normában nincsenek rögzítve, ugyanakkor a bírói gyakorlat jogfejlesztő tevékenysége által hosszú évtizedeken keresztül kifejlődött szabályrendszerrel rendelkező okokról van szó. Ezeket normatív szabályozás hiánya ellenére mind a jogtudomány, mind pedig a joggyakorlat elfogadja és alkalmazza.

A szokásjogi úton rögzült jogellenességet kizáró okok léte azért nem sérti a nullum crimen, nulla poena sine lege scripta elvet, mert ezen okok kizárják a tényállásszerű magatartás jogellenességét, azaz felelősségkizáró hatással bírnak.

Ezen okok fejlődése az adott társadalmi közeg függvényében ma is tart. Jó példa erre a fejlődési folyamatra a *fegyelmezési jog* gyakorlása jogellenességet kizáró ok alkalmazási körének napjainkra történő lecsökkenése. Amíg korábban a fegyelmi jog, fegyelmezési jog kizárta pl. a pedagógus által kifejtett tetteges becsületsértést, ma jóformán az alkalmazási köre arra korlátozódik, hogy a szülő korlátozhatja gyermeke személyi szabadságát rövid időre. Azaz abban az esetben, ha a szülő nevelési célzattal rövid időre szobafogságra ítéli a gyermekét, úgy megvalósítja ugyan a személyi szabadság megsértése bűncselekmény törvényi tényállását, azonban a fegyelmezési jog jogszerű gyakorlása miatt e cselekménye a jogellenesség hiányában nem lesz bűncselekmény.

II. 1. JOGOS VÉDELEM

A jogos védelem a Btk. általános részében szabályozott jogellenességet kizáró ok. Ez azt jelenti, hogy relevanciával bír valamennyi különös részi törvényi tényállás vonatkozásában.

A Btk. a következőképpen határozza meg a klasszikus jogos védelem szabályát:

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

A jogos védelem esetén **JOG áll szemben JOGTALANSÁGGAL.**

A jogtalan támadó személy támadását veri vissza a tényállásszerű cselekményt megvalósító elkövető.

Az elhárító magatartás kifejtése során vizsgálni kell, hogy e magatartás szükséges volt-e a jogtalan támadás, vagy azzal való fenyegetés elhárításához.

A szükségesség kritériuma azt jelenti, hogy adott helyzetben nem állt rendelkezésre enyhébb elhárítási mód, amely ugyancsak alkalmas lett volna a jogtalan támadás elhárításához.



II. 2. JOGSZABÁLY ENGEDÉLYE

A jogszabály engedélye szintén általános részben szabályozott jogellenességet kizáró ok. Jellegzetessége abban áll, hogy hidat képez más jogági felelősségkizáró normák és a büntetőjog között.

A Btk. a következőképpen szabályozza a jogszabály engedélyét:

24. § Nem büntetendő az a cselekmény, amelyet jogszabály megenged, vagy büntetlennek nyilvánít.

Az jelenti, hogy abban az esetben, ha az adott magatartást más jogági szabály valamilyen oknál fogva kifejezetten büntetlennek nyilvánít, azaz ugyan általánosságban szankcionálja a kifejtett magatartást, azonban adott ok megvalósulása estében a szankció elmaradásának jogkövetkezményét fűzi hozzá, úgy az a magatartás a büntetőjog által sem lehet büntetendő.

Önellenőrző kérdések és gyakorlófeladatok

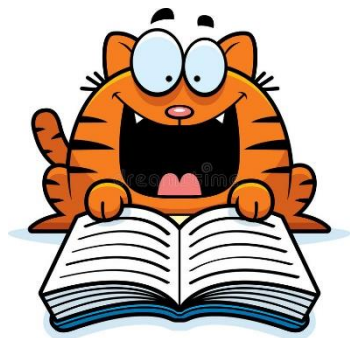
1. Sorolja fel a Btk. általános részében szabályozott jogellenességet kizáró okokat!
2. Ismertesse a jogos védelem törvényi szabályát!
3. Mi a jogos védelem esetén az elhárító magatartás ismérve?
4. Miért nem sértik a nullum crimen, nulla poena sine lege scripta elvet a szokásjogi úton rögzült jogellenességet kizáró okok léte?

Ajánlott irodalom:

- Nagy Ferenc: Anyagi büntetőjog. Alapvetések és a bűncselekmény tana. Iurisperitus Kiadó. Szeged, 2020.

Felhasznált képek jegyzéke:

https://www.123rf.com/photo_111183743_stock-vector-teen-girl-protect-herself-with-pepper-spray-vector-isolated-illustration.html



Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült a:
Projekt azonosító: EFOP-3.6.2-16-20


MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE